

Nemoc zvaná otitis externa

Zavěšené uši a nadměrné osrstění zvukovodu snižují větrání

ZÁNĚT ZEVNÍHO ZVUKOVODU

Zánět zevního zvukovodu běžně nazývaný „zánět ucha,“ se u psů vyskytuje velmi často. Například každý sedmý pes ve veterinární ordinaci se objeví proto, že trpí zánětem zevního zvukovodu, což je nemoc odborně zvaná otitis externa.

Aby toho nebylo dost, onemocnění otitis externa objeví zvěrolékař častokrát také u psů, kteří ho navštívili z jiného důvodu - například při rutinní prohlídce, která je spojena s oč-

kováním psů. Zánět zevního zvukovodu tedy často zůstává majitelem psa neodhalen! Vědecké studie proto tvrdí, že až 20 procent psů přivedených do veterinárních ordinací trpí zánětem zevního zvukovodu. Považuji za důležité rozlišovat „příležitostný zánět ucha“ od chronického zánětu - a důvody vysvětlím dále.

Psí ucho vykazuje několik zvláštností, které jsou charakteristické pro psa jako živočišný druh a které mají vliv na vznik a průběh zánětů zvukovodu. Majitelé psů si jen zřídka povšimnou akutních zánětů uší, většinou je zaznamenají až v pokročilém stadiu. Uvážíme-li četnost případů, kdy zánět uší psů zůstane nepovšimnutý, rozhodně se vyplatí dobře se seznámit s klinickými příznaky zánětu zevního

zvukovodu u psa, abychom je byli schopni snadno rozpoznat. Akutní průběh každého onemocnění totiž lze léčit s podstatně příznivější prognózou než chronickou formu nemoci. Zčervenání zevního ucha je zpočátku očividné. Pes je nápadný tím, že často potřásá hlavou. Nepříjemný zápach nebo nadměrná tvorba mazu, silné svědění nebo dokonce bolestivost při doteku - to všechno by měly být alarmující příznaky.

Příčiny zánětu zevního zvukovodu psů jsou již dobře prozkoumány a známy. Z tohoto hlediska mají velký význam ušní roztoči. Jde převážně o onemocnění mladých psů. V typických případech měl napadený pes intenzivní kontakty s jinými psy nebo kočkami. Kočky bývají poměrně často napadeny a v jednotlivých případech bývají nosiči i přenašeči ušních roztočů ve světě malých zvířat - a to i přesto, že se u nich žádné příznaky neprojeví. I mezi psy existují jedinci, kteří jsou schopni zvládnout menší množství roztočů a neprojeví se u nich žádné příznaky onemocnění. Na druhou stranu je ovšem možné, že u jiných psů vyvolá alergickou reakci již malý počet roztočů a tato alergická reakce zase může u pacienta vyvolat zánět zevního zvukovodu. V některých případech stačí přítomnost pouhých tří (!) roztočů. Alergie je vůbec jedním ze základních faktorů při vzniku zánětu zevního zvukovodu u psa. Atopie (alergie na vdechované látky, například na roztoče z domovního prachu, pylu, plísní apod.) jsou u psa nejčastější příčinou zánětu zevního zvukovodu a hned za nimi následují alergie na složky potravy. Atopie se vyskytují obvykle až od šestého měsíce života, vzácněji pak ještě po tre-

Otodectes cynotis – již malý počet jedinců tohoto roztoče způsobí obtíže

Chlupy odstraněné z ucha dlouhosrstého jezevčíky

Predispoziční faktory

- Nadměrné osrstění ucha – například kokršpaněl, pudl, teriéři
- Vrozené stenózy – například kokršpaněl, rotvajler, šarpej
- Zavěšené uši – například baset, kokršpaněl
- Polypy, tumory – novotvary v uchu zužující zvukovod
- Macerace – například uši plavců
- Klíma – vlhké a teplé oblasti
- Neodborná léčba a úprava – podráždění

Faktory podporující udržení zánětu

- Kvasinky – *Malassezia* spp
- Bakterie – koky, pseudomonády, proteus, *E. coli* apod.
- Patologické změny – otoky, ztvrdnutí tkání, Nadměrný vývoj mazových žláz v zevním zvukovodu, Nekrózy
- Otitis media – Zánět středního ucha

Chlupy slepené ušním mazem dráždí zvukovod

tím nebo čtvrtém roce života psa. A jako vždy platí, že výjimky jen potvrzují pravidlo a vyskytují se zejména po přestěhování do vzdálených míst s jiným profilem alergenů. Alergie na potraviny / nesnášenlivost určitých složek potravy mohou vzniknout kdykoliv, i po dlouhém zkrmování příslušné bílkoviny v potravě; většinou se ale objevují již před šestým měsícem života psa. Pak se často vyvine zánět zevního zvukovodu, který bývá zpočátku jen jednostranný. Zánět zevního zvukovodu vyvolaný alergií na potraviny / nesnášenlivostí složek potravy před šestým měsícem věku diagnostikujeme ve veterinárních ordinacích poměrně často. Atopie se v tomto věku prakticky ještě nevyskytují, takže se nabízí přinejmenším změna složení potravy a je třeba zvažovat podávání hypoalergenního krmení.

Kontaktní alergie jakožto příčina zánětu zevního zvukovodu jsou spíše vzácné, alergen bývá zpravidla součástí některého léku - například ušní masti. Cizí tělesa v uchu mají spíše sezonní význam. Do uší psů pronikají především v letních a podzimních měsících osiny obilovin. Na obrázku 3 je vyznačena taková osina. Zpětné háčky na plevách jsou uspořádány tak, že se osina s každým zatřesením ucha posune hlouběji, až nakonec narazí na bubínek, což je velmi bolestivé. Tento problém vyřeší pinzeta v rukou zvěrolékaře, ale při zákroku bývá častokrát třeba psa hluboce zklidnit. Někteří psi mívají zdánlivě bezdůvodně „uši s větším množstvím mazu“, které mají sklon poměrně brzy k zánětům. V uchu se vytváří příliš mnoho ušního mazu a ten se usazuje ve zvukovodu. Dalším faktorem, který celou záležitost ještě ztěžuje, je typická zvláštnost psího ucha - silné osrstění zevního

zvukovodu. To je u různých plemen velmi odlišné, třeba pudlové mají velmi hustou srst v uchu. Pokud tyto okolnosti přetěžují mechanismus samočištění ucha, může být následkem zánět. V takových případech mohou být příčinou zánětu zevního zvukovodu také hormonální poruchy. Zánět zevního zvukovodu se velmi často vyvine také v důsledku nedostatečné funkce štítné žlázy nebo nadměrné funkce nadledvinek.

Existují nejen faktory, které mají vliv na vznik zánětu zevního zvukovodu u psa, ukázalo se také, že další okolnosti mohou podpořit vznik této nemoci. Hovoříme v této souvislosti o predispozičních faktorech. Zavěšené uši a nadměrné osrstění zvukovodu snižují větrání stejně účinně jako obecné zúžení zvukovodu. Na obrázku jsou všechny chlupy, které byly odstraněny z ucha jezevčíka. Zvláštní význam má podráždění ucha, které může být vyvoláno neopatrným „trimováním“ vnitřní strany uší, používáním past k odstranění srsti, roztoky s obsahem alkoholu apod. Sem patří také čištění uší pomocí vatových tyčinek.

Kdo měl již co do činění se psem, který trpěl zánětem zevního zvukovodu (a pravděpodobně se s touto nemocí setkali tak či tak všichni čtenáři tohoto časopisu), bude se po přečtení předchozích odstavců pravděpodobně podívat, proč vlastně dostal k aplikaci do ucha psa lék s obsahem antibiotik. Jakou roli hrají

Při závažném onemocnění může část vnějšího ucha odumřít

původci infekčních onemocnění? Ve skutečnosti existují okolnosti, které udržují zánět zevního zvukovodu, takže se samovolně nevyléčí. Většinou je lze potlačit úspěšně pomocí léku zaměřeného na potírání původců onemocnění. Bakterie, které udržují zánět zevního zvukovodu, nejsou nakažlivé. Většinou jde o choroboplodné zárodky, které jsou běžně na těle psa, ale v případě fungující obranyschopnosti organismu zůstávají pod kontrolou. Příčiny a predispoziční faktory však naruší rovnováhu organismu natolik, že se kvasinky, bakterie nebo obě tyto formy začnou rázem rozmnožovat, získají převahu - a mohou zánět zevního zvukovodu trvale udržovat. Důležitý je tedy ten detail, že bakterie a kvasinky zánět zevního zvukovodu nezpůsobují, ale považujeme je za faktory, které toto onemocnění udržují, a proto proti nim musíme bojovat.

Chci velmi jasně zopakovat, že příležitostný zánět zvukovodu můžeme považovat za náhodnou nebo vzácnou událost. Lokální léčba antibiotiky zaměřená proti původcům infekčních onemocnění by měla stačit. Koneckonců právě tyto choroboplodné zárodky udržují v uchu zánět, a proto musí být odstraněny. Jestliže tento postup nevede k cíli, znamená to první krok k chronickému onemocnění. Pak se doporučuje provést důkladnou diagnózu a zohlednit všechny známé faktory.

Doufám, že jsme zde v krátkosti uvedli krátký nástin složitosti zánětu zevního zvukovodu u psů. Mým cílem bylo přispět k porozumění způsobu vzniku onemocnění otitis externa a poukázat na možnosti řešení. I zdánlivě beznadějně případy mají dobré vyhlídky na vyléčení, pokud bude provedena důkladná diagnostika.

dr. W. O.

Příčiny zánětu zvukovodu

EKTOPARAZITI

Otodectes cynotis – ušní roztok
Sarcoptes spp – prašivina psa
Demodex spp – demodikóza
Cheiletiella spp – roztoci cheiletiella
Neothrombicula – silvuška
Bodnutí hmyzem

CIZÍ TĚLESA V UCHU

Endogenní tělesa v uchu
Exogenní cizí tělesa osiny

HYPERSENZITIVITA

Atopie
Alergie na složky potravy
Kontaktní alergie
Alergie na bleší kousnutí

PORUCHY KERATINIZACE

Primární serborrhoe – například u kokršpaněla
Hypothyreóza – Nedostatečná funkce štítné žlázy
Porucha sexuálních hormonů – hyperestrogenismus, Hormonálně aktivní nádory pohlavních orgánů

IMUNOPATIE

Různá autoimunitní onemocnění (velmi vzácně)
Reakce na léky (vzácně)